

castell de Benidorm (ARQUIT)

1. Lloc ubicat sobre la penya anomenada Canfali i que tradicionalment la toponímia (vegeu **Canfali, punta del TOP.**) associa a l'emplaçament de la fortificació desapareguda.

2. Espai o conjunt d'espais urbans esdevinguts de l'antic i assolit castell. L'enderroc de les fortificacions de la penya del Canfali va provocar entre els segles XIX i XX grans transformacions urbanístiques en aquest lloc fins arribar a l'estat que avui coneixem. Pel que deduïm dels textos, i sense que puguem precisar la data, la punta superior del Canfali, a partir de la plaça de Sant Jaume va quedar dividida en dues parts diferenciades:

a) Una part edificada, ocupada per vivendes i d'altres edificis.

i b) Una part lliure, la punta, ja sense edificacions militars a conseqüència de les voladures fetes per l'armada anglesa en 1814 tant de les fortificacions antigues com de les noves fetes durant l'ocupació napoleònica en 1812 pel comandant Eugenio Suchet.

L'evolució d'ambdues zones ha tingut avatars diferents que poden explicar-se separatament. L'accés als espais del Castell desde la plaça de Sant Jaume era únic a principi del segle XIX, pel lloc que Pere Mª Orts i Berdín identificava amb la entrada de l'antic castell... *daba acceso una puerta cuyo hueco aun se conserva*. A manca d'altres dades, la identificació de l'entrada descrita, pot ser coincident amb l'arc que separa actualment les places de Castelar i Sant Jaume, reposició reposició d'un altre més vetust, enderrocant en 1964. Aquest vell arc, com nosaltres l'hem conegut, visible en fotografies històriques, era un passadís amb una volta de mig canó, molt més antic que l'edifici de 1917 del qual formava part.

Amb posterioritat a 1900, pel que ens mostren les sèries fotogràfiques, s'obriria una nova entrada al costat de llevant, fent un altra comunicació entre les places de Sant Jaume i Santa Anna. Ja en el segle XX, com més endavant detallarem, el Castell tindrà una entrada des de la plaça de la Senyoria.

Explicada aquesta qüestió preliminar, en fem la descripció de les parts:

a) La inferior d'aquestes zones de la punta del Canfali o àrea del Castell (a) estava ocupada a principis del segle XIX i d'acord amb la descripció que ens fa Pere Mª Orts i Berdín, per dues places, amb les cases tocant el penya-segat; en una de les places hi havia un polvorí. Entre les edificacions, d'acord amb el testimoni directe de l'esmentat historiador, també hi havia l'ajuntament, la presó i l'escorxador, per més que l'establiment d'un edifici municipal és de data incerta, ja que un acta del ple municipal de 13 de febrer de 1732 ens informa que *(és) en dicho castillo en donde se tiene costumbre para se juntar a tratar y conferir las cosas locales a la buena administración y justicia*. També, una nova acta de 24 de març del mateix any ens diu que *como esta villa no tenia cassa para Sala capitular y acostumbraban juntarse en el castillo desta villa se habia mercado dentro de dicha villa la cassa de Gaspar Barber para haser Sala Capitular*. Per tant, ara per ara, res podem afirmar al voltant de si era aquesta casa de Gaspar Barber aquella que el historiador havia conegut com a seu municipal. Pel que fa a les transformacions urbanístiques, sembla ser que les cases que fitaven amb el penya-segat de llevant s'enderrocaren al voltant de 1857-64, tot i que les fotografies històriques ens mostren edificacions, avui desaparegudes, de la plaça de Castelar fitant amb la mar. Amb les noves construccions en la part interior de la penya del Canfali, (la que seria casa de la família Thous entre d'altres, la construcció de la capella de la Mare de Déu, el possible enderroc de l'església vella o la construcció de la caserna de carabiners, en data posterior a 1830) l'espai urbà va quedar configurat per dues places: una a ponent, anomenada del Castell i a partir de 1899 de Castelar, i un altra plaça a llevant que porta el nom de Santa Anna. Aquest recorregut tradicionalment es coneix com passeig del Castell.

Entre les transformacions més o menysafortunades que ha tingut la zona citarem l'enderrocament de la caserna de carabiners, substituït en els anys 70 per un edifici, finalment utilitzat com a biblioteca, que s'havia alçat per albergar un museu històric, del qual mai més se'n va saber res. Aquest malastruc edifici, per lleig i impopular, va ser enderrocant l'any 2002. Tampoc va tindre millor sort la ja esmentada casa dels Thous, dita *de les Blanquites*, i altres dos edificis annexos, també enderrocats als anys 80 del segle XX

per eixamplar l'espai públic i fer lloc a un edifici de gust dubtós. Tanmateix, les repetides obres de consolidació del mur de contenció de la plaça de Castelar, unes de 1956, altres dels anys 60 per tal de connectar les places de Castelar i la Senyoria i unes darreres de 1984-55, han amagat sense contemplacions les restes de la muralla del Castell en el costat de Ponent.

b) En allò que pertoca a la part no edificada i popularment coneguda com a replaceta del Castell, sabem indirectament que ja era un espai públic de propietat municipal des de la meitat del segle XIX i que va anar transformant-se en una glorieta amb murs de protecció, bancs, arbres etc. Ja en 1864 trobem escrit en les actes municipals del mal estat d'allò que s'havia condicionat anteriorment *...El hermoso paseo público titulado del castillo y que constituye las delicias de la población estaba proximo a convertirse en ruinas pues un lienzo del paredón que mira a la playa de Levante se habia desmoronado*. I encara en 1867 continuen els acords per tal de rehabilitar el lloc, potser perquè les autoritats no havien pres cap mesura pràctica *...Vista la imperiosa necesidad de atender a la recomposición del paseo denominado del castillo en atencion a los muros que circuyen el paseo público de esta villa siendo de notoria necesidad la recomposición de la escalinata que conduce al mar poner un enrejado que impida la libre entrada a los muchachos en el paseo del castilo*. De les portes metàl·liques de tancament de 1867 tan sols quedaven els pilars, en el costat de

ponent, en les acaballes del segle XIX i principi del XX. En realitat, com escriu Pere Mª Orts i Berdín, quasi tota l'obra feta anys abans havia desaparegut i la part superior de la punta del Canfali era un lloc erm i, fins i tot, perillós. Per fi, als anys 1926-28(?), quan era alcalde Vicent Llorca Alós, l'esplanada o mirador s'acondicionarien de nou, en quedar envoltats per una característica balustrada obra del mestre d'obres el *ti Santonja*, amb material prefabricat provenint de la fabrica de mosaics Olcina (vegeu **Fàbrica de mosaics Desiderio Olcina ARQUIT.**). La reforma reconstruí l'escala que baixa a la replaceta inferior i conservà el brocal de l'antic aljub (vegeu **aljub ARQUIT.**). Més endavant a partir de 1950, al centre de la replaça s'afegiria una pèrgola i una pista de ball.

Les obres del Castell, un lloc emblemàtic, han continuat sense treva, bé siga per tal de repavimentar-lo, enllumenar-lo o atendre a obres de consolidació de les balustrades, que en la dècada dels 80 del segle XX, en substitució d'unes anteriors de 1956, es van afegir en tot el perímetre de les places de Castelar, Santa Anna i la Senyoria, que va quedar incorporada visualment al recorregut del passeig, tot i que aquesta última plaça és de moderna construcció i havia estat separada de la resta.

Your content goes here. Edit or remove this text inline or in the module Content settings. You can also style every aspect of this content in the module Design settings and even apply custom CSS to this text in the module Advanced settings.

Diccionari de Benidorm